

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-668-3-9>

**STRATEGIES AND FEATURES OF COVERAGE
OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR
IN THE KAZAKHSTAN MEDIA**

**СТРАТЕГІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В ЗМІ КАЗАХСТАНУ**

Marukhovskiy O. O.

*Candidate of Political Sciences,
Research Scientist at the Department
of Global Political
Development Problems
Kuras Institute of Political and Ethnic
Studies of the National Academy
of Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Маруховський О. О.

*кандидат політичних наук,
науковий співробітник відділу
проблем світового політичного
розвитку
Інститут політичних
і етнопонаціональних досліджень
імені І. Ф. Кураса Національної
Академії наук України
м. Київ, Україна*

В умовах інформаційного протистояння і боротьби за увагу світових медіа до України, яка стала жертвою російської агресії, вельми актуальним є аналіз того, які стратегії і підходи до висвітлення війни в Україні використовуються в ЗМІ пострадянських країн, зокрема в Казахстані, який є важливим дипломатичним партнером нашої країни. Потрібно відзначити, що з усіх регіонів пострадянського простору Центральна Азія є найбільш закритим і цензурованим регіоном в плані свободи слова ЗМІ, що зумовлено як стабільними авторитарними режимами в усіх країнах Центральної Азії, так і особливостями культурно-релігійного та національного менталітету цих країн. Крім того, тісна пов'язаність та залежність авторитарних режимів Центральної Азії від Кремля зумовлює мінімальну участь державних ЗМІ у висвітленні російсько-української війни, а майже повна відсутність опозиційних чи приватних ЗМІ унеможлиблює представлення іншої точки зору на ці події. Про це розгорнуто написано у статті К. Ріклтон та Є. Алімової «Ні слова про Україну. Чому державні ЗМІ країн Центральної Азії майже не пишуть про російське вторгнення?» [1].

Відтак, стратегії та особливості висвітлення у ЗМІ Казахстану подій російсько-української війни потребують особливої уваги, адже ця країна є найбільш економічно розвиненою у Центральній Азії, а також представляє собою найбільш «ліберальний» авторитарний режим в регіоні, і як найбільш помірний версія автократії, і допускає в суспільному

житті та ЗМІ певну свободу слова і плюралізм думок, особливо у висвітленні подій російсько-української війни. Частково це обумовлено тим, що між РФ та Казахстаном існують невирішені територіальні та мовні питання, риторика щодо яких посилилась в російських ЗМІ після повномасштабного вторгнення в Україну. Водночас Казахстан разом із РФ є учасником СНД, ЄАЕС, військового блоку ОДКБ, а також Шанхайської організації співробітництва (ШОС), що робить його доволі залежним партнером Росії. При цьому Казахстан всіляко намагається уникнути західних санкцій за співробітництво із Російською Федерацією.

Варто відзначити, що президент Казахстану Касим-Жомарт Токаєв на саміті Організації тюркських держав в узбецькому Самарканді 11 листопада 2022 року проголосив, як повідомляє казахська служба «Радіо Свобода», що «його країна підтримує територіальну цілісність усіх держав», тобто «повністю підтримує статут ООН щодо територіальної цілісності та суверенітету країн». [2]. Про цей ключовий принцип непорушності цілісності держав президент Казахстану Токаєв заявив у своєму виступі з найвищої трибуни ООН, а Євросоюз похвалив «чітку позицію Казахстану щодо агресивної війни Росії проти України та його дотримання міжнародного права, включаючи Статут ООН та принципи Гельсінського Заключного акту» [3]. Варто зазначити, що в лютому 2022 року після перших днів російського вторгнення в Україну Казахстан «відхилив прохання РФ про приєднання своїх військ до наступу на Україну», відкинувши «відправлення військ ОДКБ (Організація договору про колективну безпеку), яку називають «російським НАТО» [4].

Однак, вже із самого початку російського вторгнення в Україну неоднозначність позицій казахстанських ЗМІ у висвітленні подій в Україні можна прослідкувати на прикладі використання в матеріалах слова «війна». Так, у державному виданні «Казахстанська правда» (Егемен Қазақстан) писали, що на території України продовжуються воєнні дії в рамках спецоперації ЗС РФ. Провладні ЗМІ Казахстану замість слова «війна» використовують слова «ситуація», «криза», «конфлікт» тощо. Редакції телеканалу «Хабар» та порталу zakon.kz новини про війну в Україні поміщають під хештег «ситуація в Україні», проте пропускають у прямому мовленні людей слово «війна». При цьому більша частина ЗМІ Казахстану – провладні ЗМІ вважають за краще цитувати видання Росії, а менша частина ЗМІ опозиційні – цитують видання України. В той же час медіа-дослідники в аналізі матеріалів казахстанських ЗМІ зазначають, що «державні та навіколодержавні медіа, які вважаються приватними, вважають за краще не використовувати слово «війна» та цитувати російські ЗМІ РІА Новини,

РБК та інші схожі» [5]. Слова «війна», «агресія», «вторгнення» у своїх матеріалах найчастіше використовують незалежні від казахстанського уряду ЗМІ – «Влада» та «Радіо Азаттик». Практично всі великі ЗМІ Казахстану, такі як «Караван», «Tengrinews», Радіо Азаттик, Nurg.kz (окрім радіо «Sputnik Казахстан», що належить агентству «Росія Сьогодні») висвітлювали як казахстанці збирали гуманітарну допомогу Україні.

До відверто проросійських засобів масової інформації у Казахстані можна віднести видання «Sputnik Казахстан», на головній сторінці якого розгорнуто цілий відповідний розділ з тематичним банером під назвою «Спецоперація Росії із захисту Донбасу», який постійно оновлюється кожного дня з агресивними проросійськими заголовками, ідеологічними кліше та наративами.

Серед усіх ЗМІ Казахстану найбільш проукраїнським виданням можна назвати «The Village Казахстан», де в січні 2023 року був опублікований матеріал про україно-казахський проект казахські «Юрти незламності», які відкрили тоді у 7 містах України – Бучі, Києві, Харкові, Одесі, Дніпрі, Львові та Миколаєві з функцією пункту обігріву, де українці під час блекауту могли зігрітися від генератора, поїсти національну казахську їжу, зарядити гаджети, мати доступ до інтернету та познайомитися із культурою Казахстану [6]. Відтак деякі державні медіа Казахстану досить несподівано почали висвітлювати ініціативу щодо встановлення «Юрт незламності» в Україні, однак це викликало досить негативну реакцію Росії. Після цього випадку, мабуть після вказівок з Москви, на державних телеканалах Казахстану різко скоротили висвітлення цих подій в Україні.

Отже, можна зробити висновок, що стратегії та підходи до висвітлення російсько-української війни в засобах масової інформації Казахстану, особливо у державних та у контрольованих державою медіа, значною мірою відображають офіційний зовнішньополітичний курс країни. Також варто погодитись з висновком українського дослідника В. Ярмоленка, який підкреслює, що Казахстан та більшість його ЗМІ «дотримуються поміркованої позиції щодо повномасштабного воєнного вторгнення Росії в Україну через політичну та економічну залежність від РФ та одночасне прагнення до збереження й розвитку прагматичних відносин із державами Заходу» [7]. Поміркованість й стриманість офіційної позиції та багатовекторність зовнішньої політики керівництва Казахстану полягає в наступному: з одного боку для Заходу чітко артикулюється підтримка територіальної цілісності й суверенітету України та мирне врегулювання російсько-української війни, а також дотримання санкцій, які запроваджені ЄС та США проти РФ; а з іншого боку – Казахстан утримався від голосування за

резолюцію Генеральної Асамблеї ООН, яка засуджувала широкомасштабну російську агресію проти України та відмовився підтримати виключення Росії з Ради ООН з прав людини. Пояснюється така поміркованість та обережність у відносинах з РФ, на наш погляд, саме тим, що Казахстан має «величезний незахищений кордон із РФ довжиною 7,5 тисяч кілометрів» та велику російську меншину переважно у містах та на півночі країни, що може бути «спокусою з боку РФ» [8]. Саме тому керівництво Казахстану та навіть державні ЗМІ під час російсько-української війни постійно намагаються балансувати між дружбою і залежністю від Росії й загрозою російської агресії проти Казахстану та офіційним визнанням територіальної цілісності України.

Література:

1. Ріклтон К., Алімова Є. Ні слова про Україну. Чому державні ЗМІ країн Центральної Азії майже не пишуть про російське вторгнення? *Радіо Свобода*. 2024. 01 жовтня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/rfe-rl-kazakhstan-viyna-v-ukrayini-media-rosiya-tsensura/33140783.html> (дата звернення: 14.02.2026).
2. Токаєв: Казахстан підтримує територіальну цілісність усіх країн. *Радіо Свобода*. 2022. 11 листопада. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-kazakhstan-terytorialna-cilisnist/32127192.html> (дата звернення: 17.02.2026).
3. В ЄС похвалили позицію Казахстану щодо російської війни проти України. *Укрінформ*. 2024. 14 березня. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3839947-v-es-pohvalili-poziciu-kazakhstanu-sodo-rosijskoi-vijni-proti-ukraini.html> (дата звернення: (дата звернення: 17.02.2026).
4. Калатур А. ЗМІ: Росія просила Казахстан приєднатися до наступу на Україну, він відмовив. *Українська правда*. 2022. 26 лютого. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/02/26/7325985/> (дата звернення: 18.02.2026)
5. Akayeva Kh. «War» or «Special Military Operation»: How Kazakhstan Media Cover Russia's Attack on Ukraine. *Central Asian Bureau for Analytical Reporting*. (CABAR). 2022. 10 березня. URL: <https://cabar.asia/en/war-or-special-military-operation-how-kazakhstan-media-cover-russia-s-attack-on-ukraine> (дата звернення: 14.02.2026)
6. Нагорняк С. Проект «Юрта незламності». 2023. URL: <https://nahorniak.com.ua/yurta-nezlamnosti/> (дата звернення: (дата звернення: 17.02.2026).
7. Ярмоленко В. В. Позиція Казахстану щодо повномасштабної воєнної агресії Росії проти України. *Аналітична записка. Центр зовнішньополітичних досліджень. Національний Інститут страте-*

гічних досліджень. 2022. 15 квітня. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-04/kazakhstan_150422.pdf (дата звернення: 15.02.2026).

8. Сиротюк Ю. Попереду ще одна війна. Кому слід готуватися? Коли Росія нападе на Казахстан? *Главком*. 2024. 13 лютого. URL: <https://glavcom.ua/columns/syrotuk/poperedu-shche-odna-vijna-komu-slid-hotuvatisja-985728.html> (дата звернення: (дата звернення: 18.02.2026).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-668-3-10>

**NEGOTIATIONS IN WARTIME AS A MEDIA EVENT:
THE IMPACT OF THE INFORMATION ENVIRONMENT
ON HUMANITARIAN AGREEMENTS (CASE STUDY
OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR)**

**ПЕРЕГОВОРИ В УМОВАХ ВІЙНИ ЯК МЕДІАПОДІЯ:
ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА
НА ГУМАНІТАРНІ ДОМОВЛЕНОСТІ
(НА ПРИКЛАДІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ)**

Skorofatova A. O.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of International Journalism
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan
University
Kyiv, Ukraine*

Скорофатова А. О.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародної
журналістики
Київський столичний університет
імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

Повномасштабна агресія російської федерації проти України спричинила трансформацію безпекової архітектури Європи та суттєві зміни у практиках міжнародної комунікації. Однією з ключових змін стала медіатизація переговорного процесу, особливо в частині гуманітарних домовленостей. У сучасних умовах переговори більше не є виключно закритим дипломатичним механізмом: вони функціонують у середовищі постійної публічності, цифрової взаємодії та глобальної інформаційної циркуляції.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю осмислення ролі медіа як структурного чинника переговорів у воєнний період. Якщо раніше інформаційний компонент відігравав допоміжну роль, то сьогодні він здатен безпосередньо впливати на зміст, динаміку та